

WACŁAW ZYZAK

Instytut Ochrony i Inżynierii Środowiska
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

UDZIAŁ SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH W URZECZYWISTNIANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMIN NA PRZYKŁADZIE GMINY LIPOWA. BADANIE EKSPLORACYJNE

Streszczenie. Badania wykonano na terenie gminy Lipowa położonej w zachodniej części Kotliny Żywieckiej. Zastosowano metodę sondażu, a narzędziem badawczym był kwestionariusz. W doborze respondentów zastosowano dwa schematy: nielosowy – próba celowa i losowy – próba okolicznościowa. Przeprowadzone badania wykazały, że co piąty pytany wiedział o sporządzonym Planie Rozwoju Gminy, a tylko około 14% pytanych wiedziało o prowadzonych konsultacjach społecznych związanych z planem. Za najważniejsze działania strategiczne mieszkańcy uznali kolejno: ograniczenie bezrobocia, rozwój infrastruktury, wsparcia dla inicjatyw gospodarczych mieszkańców gminy oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy. Typowane przez respondentów inwestycje ważne dla lokalnej społeczności dotyczyły sieci wodno-kanalizacyjnej, poprawy jakości dróg oraz budowy zbiornika wody w Dolinie Zimnika. Rozwój gospodarczy był kojarzony przede wszystkim z poprawą infrastruktury gminnej i rozwojem bazy turystycznej. Tylko co dziesiąty mieszkaniec widział szanse w rozwoju rolnictwa lub rozwoju bazy produkcyjno-usługowej. Biorący udział w badaniach zdawali sobie sprawę z ponoszonej odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze, jednak w zdecydowanej większości dopuszczali możliwość realizacji na terenie gminy inwestycji nieobojętnej dla środowiska przyrodniczego, ale rozwiązującej istotne problemy mieszkańców.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony i trwały, priorytety rozwojowe, inwestycje warunkujące rozwój, środowisko przyrodnicze

Wprowadzenie

Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego (ang. *sustainable development*) doczekała się kilkudziesięciu definicji (PIONTEK 2002). Według SACHSA (1995) jest to „rozwój skierowany na zharmonizowanie celów społecznych i ekonomicznych z ekolo-

gicznie rozsądnym gospodarowaniem”. Zgodnie z tą koncepcją, każde pokolenie powinno tak realizować swoje społeczne i gospodarcze aspiracje, aby środowisko przyrodnicze i jego zasoby pozostawiać w stanie nie gorszym niż przekazane przez poprzednią generację. W uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej uznano, iż jest to „konieczność i obowiązek współczesnej cywilizacji” (UCHWAŁA... 1995). Krajowe, a także unijne akty prawne nakładają obowiązek realizacji założeń tejże koncepcji zarówno na administrację państwową, samorządową, jak i na każdego obywatela. Akceptując fakt, że tak pojmowany rozwój wymaga znacznych nakładów finansowych, uwzględniając wagę rozwoju zrównoważonego, Unia Europejska asygnuje od 1995 roku znaczne kwoty na szeroko pojęty rozwój lokalny w formie funduszy spójności z funduszy strukturalnych. Uzyskanie wsparcia finansowego wymaga jednak zaangażowania społeczności lokalnych.

Celem przeprowadzonych badań było sprawdzenie, w jakim stopniu społeczność lokalna jest zainteresowana planami rozwojowymi Gminy, jakie kierunki rozwoju oraz inwestycje są uznane najważniejsze i jakie miejsce w hierarchii celów zajmuje środowisko przyrodnicze. Badania miały charakter eksploracji (BABIE 2003) problemów rozwojowych Podbeskidzia w aspekcie rozwoju zrównoważonego i trwałego.

Material i metody

Badania zostały przeprowadzone w 2006 i 2007 roku na obszarze Gminy Lipowa. Zastosowano metodę sondażu, technikę ankiety, a narzędziem badawczym był kwestionariusz. Zastosowano również strategię triangulacji (FRANKFORT-NACHMIAS i NACHMIAS 2001) polegającą na wykorzystaniu w analizie danych, komentarzy respondentów zebranych przez ankieterów.

W doborze respondentów zastosowano dwa schematy: nielosowy – próba celowa i losowy – próba okolicznościowa (FRANKFORT-NACHMIAS i NACHMIAS 2001). W metodzie celowej kryterium wyboru było wieloletnie posiadanie gospodarstwa rolnego przez wytypowane osoby, co zapewniło udział respondentów, będących rdzennymi mieszkańcami gminy. Połączenie schematów było uzasadnione ze względu na spodziewaną znaczną frekwencję respondentów (z metody okolicznościowej) słabo związanych emocjonalnie i społecznie z miejscem zamieszkania (dominująca funkcja miejsca zamieszkania – funkcja „sypialni”).

Lipowa, podobnie jak cała Kotlina Żywiecka, przez większość swoich dziejów należała do makroregionu reliktoowego Małopolski (WNEŹTRZAK 2004). Przynależność ta była determinowana zarówno historycznymi podziałami administracyjnymi, jurysdykcyjnymi, diecezjalnymi, jak i kulturowym oddziaływaniem bardzo ważnego ośrodka – Krakowa. Od początków XX wieku zaczęła jednak kiełkować nowa orientacja nakierowująca mikroregion Żywiecczyzny na mocne gospodarczo centrum Górnego Śląska – Katowice (ZYZAK 2004). Od 1999 roku gmina Lipowa, podobnie jak większość historycznego Państwa Żywieckiego, należy do województwa śląskiego.

Zasadniczymi atutami gminy Lipowa wymienianymi w analizie SWOT sporządzonej dla Programu Rozwoju Gminy (PROGRAM... 2005) są:

- mało zanieczyszczone środowisko naturalne,
- atrakcyjne pod względem widokowym ukształtowanie terenu,

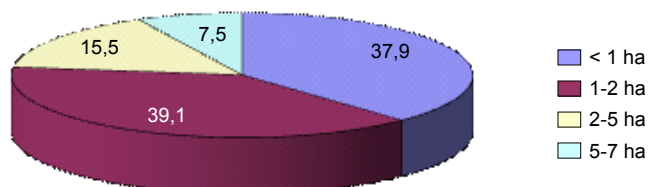
- atrakcyjne położenie geograficzne, na trasie widokowej łączącej Szczyrk z Żywcem,
- bliskość Jeziora Żywieckiego,
- dostępność atrakcyjnych szlaków górskich.

Wszystkie wymienione mocne strony obszaru gminy dotyczą środowiska przyrodniczego, co może sugerować rekreacyjno-turystyczny kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wyniki i dyskusja

Charakterystyka respondentów

Z przeprowadzonych badań uzyskano 161 pozytywnie zweryfikowanych ankiet. Na zawarte w kwestionariuszu pytania odpowiedziało 87 osób mieszkających od wielu pokoleń na terenie gminy, 57 osób deklarujących wieloletni czas zamieszkiwania na terenie objętym badaniami i 17 przybyłych na teren gminy przed paroma laty. Jedynie co piąty respondent (32 osoby) pracował na terenie gminy, grupę rencistów lub emerytów reprezentowało 55 respondentów, a 42 osoby deklarowały pracę poza terenem gminy. Bezrobotni stanowili nieco ponad 11% badanych, co w niewielkim stopniu odbiegało od danych charakterystycznych dla całej populacji (PROGRAM... 2005). W badaniach były reprezentowane wszystkie grupy wiekowe, jednak zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn dominowały osoby powyżej 46. roku życia (odpowiednio 54,4% i 56,9%). Udział osób z wyższym wykształceniem, wynoszący 15,5% populacji badanej, był bliski średniej krajowej i jednocześnie znacznie większy niż notowany dla terenów wiejskich w kraju. Ogólnokrajowa tendencja wykazująca większe zaangażowanie edukacyjne kobiet znalazła również odzwierciedlenie w większym udziale procentowym kobiet z wyższym wykształceniem (16,5%) w stosunku do mężczyzn (13,8%).

Rys. 1. Struktura powierzchni gospodarstw respondentów (%)

Fig. 1. The size of farms owned by the respondents (%)

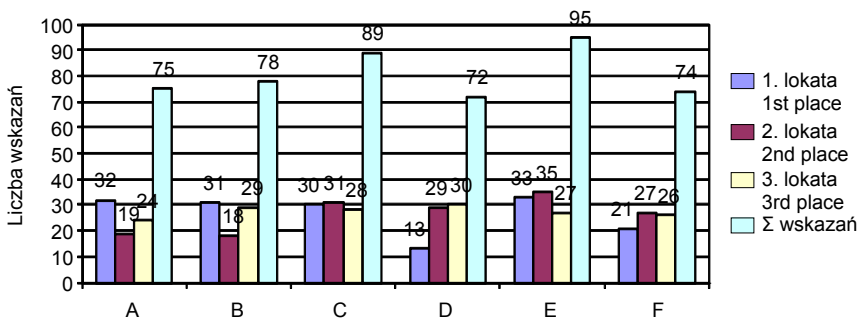
Głównym źródłem utrzymania podawanym przez osoby ankietowane było zatrudnienie na podstawie umowy o pracę (39,1%) oraz emerytury i renty (34,2%). Zaledwie 12,4% respondentów prowadziło działalność gospodarczą lub usługową, natomiast działalność rolnicza była źródłem utrzymania tylko dla 3,7% osób ankietowanych. Przedstawiona na rysunku 1 struktura powierzchni gospodarstw będących w posiadaniu respondentów świadczy o znacznym rozdrobnieniu gruntów. Zgłaszane dodatko-

wo informację, że część areálu jest zalesiona, tłumaczą fakt tak niskiej frekwencji w grupie osób utrzymujących się z działalności rolniczej.

Problemy zrównoważonego i trwałego rozwoju Gminy Lipowa

Przeprowadzone badania wykazały, że co piąty indagowany wiedział o sporządzonym Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Lipowa, natomiast pozostali respondenci (78,9%) albo nie byli nim zainteresowani, albo o nim nie słyszeli. Jednocześnie 13,7% pytanym przyznało, że w ich środowisku były dyskutowane założenia tego planu. Pozostała część respondentów albo nie wiedziała o konsultacjach społecznych dotyczących tego tematu (44,7%), albo nie pamiętała, czy takie konsultacje były prowadzone (41,6%). Wiedza mieszkańców na temat programu rozwoju gminy Lipowa wydaje się standardowa wobec zjawiska narastającej atomizacji społeczności lokalnych oraz słabej efektywności konsultacji społecznych (GRACZYK 2007).

W przeprowadzonych badaniach poproszono respondentów o wskazanie planowanych działań strategicznych, które w ich opinii są najważniejsze dla przyszłości gminy. Wypełniający kwestionariusze badani mogli wytypować trzy cele, szeregując je według ważności. Przedstawione na rysunku 2 wyniki wskazują na brak wyraźnej polaryzacji w typowaniu. Wprawdzie najczęściej zwracano uwagę na problem bezrobocia (w sumie 95 wskazań), jednak na pierwszym miejscu równie często (od 30 do 33 typowań) wymieniano ważność inwestycji infrastrukturalnych, wsparcia dla inicjatyw gospodarczych mieszkańców gminy oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy.

Rys. 2. Najważniejsze działania strategiczne dla gminy w opinii respondentów: A – inwestycje infrastrukturalne, B – wsparcie dla inicjatyw gospodarczych mieszkańców gminy, C – wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy, D – wykorzystanie atrakcyjności gminy dla inwestorów zewnętrznych, E – przeciwdziałanie bezrobociu, F – poprawa środowiska przyrodniczego

Fig. 2. The perceived importance of the strategic goals of the district: A – infrastructure investments, B – support for private enterprises of the local people, C – full use of the local touristic potential, D – use of the local assets for external investors, E – unemployment reduction, F – local wildlife improvement

Zasadniczo wszystkie z zaproponowanych w kafeterii odpowiedzi uzyskały znaczącą liczbę typowań, jednak może zwracać uwagę ostrożność wypowiedzi na temat działań mających przyciągać inwestorów zewnętrznych. Na pierwszym miejscu ten kieru-

nek był typowany zaledwie 13 razy i dopiero wskazania w kolejnych miejscach rankingu pozwoliły na uzyskanie niewiele gorszego od innych sumarycznego wyniku.

Pragmatyzm respondentów był skierowany raczej na poprawę warunków socjalno-bytowych niż na nieco odleglejsze problemy środowiska przyrodniczego. Wprawdzie ten kierunek strategicznych działań nie był wyraźnie dyskredytowany, jednak w opinii mieszkańców nie należał on do najistotniejszych. Wobec powyższego nie może dziwić fakt, iż aż 62% respondentów zgodziłoby się na realizację na terenie gminy inwestycji rozwiązującej istotne problemy mieszkańców, mimo że byłaby ona nieobojętna dla środowiska przyrodniczego (tab. 1). Tendencje pragmatycznego traktowania problemów rozwojowych obserwowano również w ogólnopolskich badaniach prowadzonych od wielu lat przez Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN oraz Instytut na rzecz Ekoro-zwoju (BOŁTROMIUK i BURGER 2008, BOŁTROMIUK 2009).

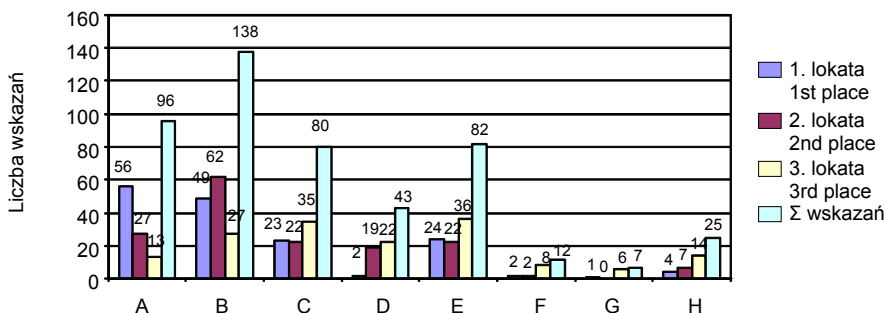
Tabela 1. Gotowość respondentów do wyrażenia zgody na realizację na terenie gminy inwestycji nieobojętnej dla środowiska przyrodniczego, ale rozwiązującej istotne problemy mieszkańców
Table 1. Support for industrial investment in the district, which could have a negative impact on the environment but which would solve the vital economic issues of the local community

Odpowiedź Answer	n	%	% skumulowany % cumulative
Zdecydowanie tak – Strongly agree	35	21,74	21,74
Raczej tak – Agree	65	40,37	62,11
Raczej nie – Disagree	25	15,53	15,53
Zdecydowanie nie – Strongly disagree	11	6,83	22,36
Nie wiem – I don't know	25	15,53	15,53
Razem – Total	161	100,00	100,00

W podobnej formie jak o opinię na temat planowanych działań strategicznych poproszono mieszkańców gminy o wytypowanie najważniejszych dla lokalnej społeczności inwestycji. Respondenci również mogli wytypować trzy propozycje spośród podanych w kafeterii, szeregując je według ważności.

Uzyskane wyniki (rys. 3) wyraźnie wskazują, iż najbardziej oczekiwane są inwestycje związane z gospodarką wodną – zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych (138 wskazań) i zaopatrzenie w wodę (96 wskazań). Problem podaży wody, a szczególnie dokuczliwych okresowych jej braków, często był podnoszony w dyskusjach z ankietarami. Znalazło to również odzwierciedlenie w najczęstszym typowaniu na pierwszym miejscu (56 wskazań) budowy sieci wodociągowej jako inwestycji najważniejszej dla lokalnej społeczności.

Kolejnymi istotnymi dla mieszkańców przedsięwzięciami okazały się poprawa jakości dróg i budowa zbiornika wody na terenie Doliny Zimnika. Mimo że te dwie inwestycje

Rys. 3. Gradacja inwestycji ważnych dla gminy: A – budowa sieci wodociągowej, B – budowa sieci kanalizacyjnej, C – budowa zbiornika wody w Zimniku, D – budowa chodników dla pieszych, E – poprawa jakości dróg, F – budowa zaplecza sportowego, G – poprawa estetyki obiektów zarządzanych przez samorząd lokalny, H – budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków

Fig. 3. The perceived importance of various investments options for the district: A – water network building, B – sewage network building, C – building of the artificial lake in Zimnik, D – building of the pavements, E – improvement of the roads, F – building of the sport infrastructure, G – aesthetic improvement of the properties managed by the local government body, H – building/improvement of the sewage treatment station

zajął lokaty trzecią i czwartą, to zdecydowanie najczęściej były komentowane przez wypełniających ankiety. Problem budowy zbiornika wyraźnie podzielił społeczność na dwa obozy – zdecydowanych zwolenników budowy zapory i zdeklarowanych przeciwników tejże inwestycji.

Grupa zwolenników budowy ujęcia wodnego podkreślała korzyści wynikające z budowy zbiornika – możliwość pozyskania pozagminnych funduszy na inwestycje, niższe koszty eksploatacyjne sieci wodociągowej i w perspektywie niższy koszt zakupu wody. Natomiast przeciwnicy akcentowali między innymi zagrożenie dla ekosystemu Doliny Zimnika oraz niechęć do kapitału zagranicznego, który miał być zaangażowany w inwestycje. Jednak na zawarte w kwestionariuszu pytanie, których z wymienionych inwestycji nie powinno się realizować, tylko 13 osób wymieniło budowę zapory w Dolinie Zimnika. Znacznie więcej respondentów wypowiedziało się przeciw inwestowaniu w poprawę estetyki obiektów zarządzanych przez samorząd gminny (32 osoby). Znamienny może być jednak fakt, że mieszkańcy pytani o „niechciane inwestycje” często unikali odpowiedzi (na 161 ankietowanych tylko 56 udzieliło odpowiedzi).

Z danych zawartych w tabeli 2 wynika wyraźnie, że ankietowani mieszkańcy gminy Lipowa za priorytetowy uważają rozwój podstawowej infrastruktury identyfikowanej z siecią wodno-kanalizacyjną i komunikacyjną. Kolejnym preferowanym kierunkiem został uznany rozwój turystyki i rekreacji, natomiast niespełna po 10% respondentów widzi przyszłość gminy związaną z rozwojem rolnictwa, produkcją czy świadczeniem usług. Tak więc gmina niegdyś typowo rolnicza zmienia się w turystyczno-rekreacyjną lub „sypialnię” dla pracowników okolicznych centrów przemysłowo-usługowych.

Biorący udział w badaniach mieszkańcy gminy Lipowa, bez względu na poziom wykształcenia, uznali, że jakość środowiska, w którym funkcjonują, zależy od społeczności lokalnej (tab. 3). Niemal 65% respondentów (bez względu na poziom wykształcenia)

Tabela 2. Najważniejsze kierunki rozwoju gminy w opinii respondentów*
Table 2. Perceived importance of possible directions of the development of the district*

Kierunek rozwoju The development directions	n	%
Rozwój bazy produkcyjno-usługowej Development of the services and production base	46	9,6
Rozwój infrastruktury gminnej Development of the local infrastructure	259	54,2
Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej Development of the touristic services	98	20,5
Rozwój produkcji rolniczej Development of the agriculture	46	9,6
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego Development of the grocery and food production	29	6,1
Inne – Other	0	0
Razem – Total	478	100

*Respondenci mogli typować trzy kierunki rozwoju w układzie hierarchicznym.

*Respondents could chose between three directions in the hierarchical structure.

obarcza społeczność lokalną (gmina oraz każdy obywatel) obowiązkiem ochrony środowiska przyrodniczego. Na pierwszym miejscu zarówno mieszkańcy z wykształceniem podstawowym (57%), średnim (69%), jak i wyższym (64%) typowali indywidualnego obywatela jako przede wszystkim odpowiadającego za środowisko przyrodnicze.

Tabela 3. Gradacja odpowiedzialności podmiotów za środowisko przyrodnicze w opinii respondentów o różnym poziomie wykształcenia*

Table 3. Perceived responsibility for the environment as per the level of the qualifications of the respondents*

Wykształcenie Qualifications	Hierarchia odpowiedzialności Responsibility hierarchy	Instytucje państwowe Government bodies	Organizacje społeczne NGO	Gmina Local government	Każdy obywatel Every citizen	n	N w grupie N in the group
1	2	3	4	5	6	7	8
Podstawowe i zawodowe Primary and secondary	1	6	2	23	42	73	73
	2	5	6	43	19	73	
	3	40	20	4	9	73	
	Σ	51	28	70	70	219	
	%	23,3	12,8	32,0	32,0	100	

Tabela 3 – cd. / Table 3 – cont.

1	2	3	4	5	6	7	8
Średnie 'A' levels	1	5	1	15	44	65	63
	2	9	11	35	7	62	
	3	29	14	10	9	62	
	Σ	43	26	60	60	189	
	%	22,8	13,8	31,7	31,7	100	
Wyższe University degree	1	6	2	2	16	26	25
	2	3	1	18	4	26	
	3	11	3	4	5	23	
	Σ	20	6	24	25	75	
	%	26,7	8,0	32,0	33,3	100	

*Respondenci typowali trzy podmioty, uwzględniając gradacje stopnia ich odpowiedzialności.

*Respondents were choosing between three bodies, marking their level of responsibility.

Na kolejnych pozycjach wymieniano gminę oraz dalej instytucje państwowe i organizacje społeczne. Tak więc badana społeczność przedkładała odpowiedzialność indywidualną i zbiorową nad odpowiedzialność instytucjonalną (FILEK 1996).

Podsumowanie i wnioski

Gmina Lipowa jest gminą wiejską, której największymi walorami są środowisko przyrodnicze, korzystne położenie oraz kapitał ludzki. Do niedawna dominująca w sferze zatrudnienia działalność rolnicza mieszkańców gminy uległa postępującej marginalizacji. Przeprowadzone badania wykazały, że zainteresowanie mieszkańców strategią rozwoju było stosunkowo słabe, mimo świadomości potrzeb warunkujących rozwój. Respondenci wyraźnie artykułowali istotne potrzeby warunkujące możliwości rozwojowe, w tym również dotyczące komfortu bytowego (sieć wodno-kanalizacyjna, jakość dróg), jednocześnie marginalizując lub pozostawiając do dyskusji problemy często uznawane za „zasadnicze dla wizerunku gminy” – zaplecze sportowe, chodniki, wygląd budynków gminnych.

Mieszkańcy gminy deklarowali odpowiedzialność za stan środowiska przyrodniczego, jednak postawy pragmatyczne w sytuacjach konfliktowych (środowisko przyrodnicze vs interes partykularny) dominowały nad postawami ideowymi. W przypadku braku stymulowania lokalnych inicjatyw gospodarczych gmina może przyjąć charakter „sympialni” dla okolicznych ośrodków przemysłowo-usługowych.

Literatura

- BABBIE E., 2003. *Badania społeczne w praktyce*. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- BOLTROMIUK A., 2009. Polskie społeczeństwo wobec idei i zasad zrównoważonego rozwoju. *Probl. Ekorozw.* 5, 2: 107-116
- BOLTROMIUK A., BURGER T., 2008. Polacy w zwierciadle ekologicznym. Raport z badań nad świadomością ekologiczną Polaków w 2008 r. [www.ine-isd.org.pl/lang/pl/page/raporty/id/40/file/48/option/save/].
- FILEK J., 1996. *Ontologizacja odpowiedzialności: analityczne i historyczne wprowadzenie w problematykę*. Baran i Suszczyński, Kraków.
- FRANKFORT-NACHMIAS CH., NACHMIAS D., 2001. *Metody badawcze w naukach społecznych*. Zysk i S-ka, Poznań.
- GRACZYK A., 2007. Aktorzy zrównoważonego rozwoju w Polsce. W: *Rozwój, godność człowieka – gospodarowanie – poszanowanie przyrody*. Red. B. Piontek, W. Piontek. PWE, Warszawa: 173-187.
- NASZA wspólna przyszłość. 1991. Raport Światowej Komisji do spraw Środowiska i Rozwoju pod kierunkiem G.H. Brundtland. PWE, Warszawa.
- PIONTEK B., 2002. *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego*. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- PROGRAM rozwoju lokalnego Gminy Lipowa na lata 2004-2013. 2005. Maszynopis. Urząd Gminy Lipowa.
- SACHS I., 1995. *Globalne problemy ekorozwoju*. W: *Wdrażanie polityki ekorozwoju*. Materiały konferencyjne. Kraków.
- UCHWAŁA Sejmu RP z 19 stycznia 1995 r. w sprawie polityki zrównoważonego rozwoju. 1995. *Monit. Pol.* 4, poz. 47.
- WNĘTRZAK G., 2004. Zróżnicowanie kulturowe Podkarpacia Zachodniego w aspekcie historyczno-administracyjnym. W: *Żywiecczyzna – pogranicze śląsko-małopolskie*. Red. W. Zyzak. *Bibl. Żywiec.* 6: 13-106.
- ZYZAK W., 2004. *Żywiecczyzna – pogranicze śląsko-małopolskie*. W: *Żywiecczyzna – pogranicze śląsko-małopolskie*. Red. W. Zyzak. *Bibl. Żywiec.* 6: 5-12.

PARTICIPATION OF LOCAL COMMUNITIES IN BALANCED DISTRICT DEVELOPMENT. LIPOWA AS A CASE STUDY

Summary. The research was conducted in Lipowa District in the western part of the Żywiec Valley. The used research method was a survey with a self administered questionnaire. A combination of random and cluster samples was employed. The findings demonstrated that the one fifth of the respondents knew about The District Development Plan, and only 14% respondents were aware of the community consultations conducted in connection to the Plan. The respondents considered the following strategic goals as most important: reduction of the unemployment, the development of the infrastructure of the District, support for private enterprises of the citizens of the District and development of the touristic and recreational potential of the District. The water and sewage infrastructure, improvement of the transport infrastructure and building the water reservoir in the Zimnik Valley were considered as crucial for the local community. According to the respondents, the economic growth of the District depends on the infrastructure and broadening of the touristic offer. Only 10% of the respondents considered agriculture, manufacturing or services as crucial for the District economic growth. Whereas the respondents were aware of the

environmental issues, the majority would allow industrial investment that could have a negative impact on the environment in the District, should it solve the economic issues of the local community.

Key words: sustainable development, development priorities, balanced development investments, environment

Adres do korespondencji – Corresponding address:

Wacław Zyzak, Instytut Ochrony i Inżynierii Środowiska, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Poland, e-mail: wzyzak@ath.bielsko.pl

Zaakceptowano do druku – Accepted for print:

6.07.2011

Do cytowania – For citation:

Zyzak W., 2011. Udział społeczności lokalnych w urzeczywistnieniu zrównoważonego rozwoju gmin na przykładzie gminy Lipowa. Badanie eksploracyjne. Nauka Przyr. Technol. 5, 4, #64.